

Mooie plaatjes, maar...

De Kampers steeg in 1995 het water tot de lippen

door Hans Wiersma

Watersnood is geen pretje, maar het moet gezegd, dat het watergeweld beroeps- en amateurfotografen mooie plaatjes oplevert! Toen de redactie van de Kamper Almanak '96 besloot aan de bijzondere wateroverlast anno 1995 ook bijzondere aandacht te schenken, kwam zij op de gedachte een fotowedstrijd uit te schrijven, waarvan o.m. de winnende foto's in de Kamper Almanak '96 zouden worden afgedrukt, ter illustratie van een voorgenomen artikel over de watersnood.

Daarom eerst even over die fotowedstrijd, die een paar honderd kwalitatief goede foto's van 47 inzenders opleverde. Daaruit werden een prijswinnaar en twee "eervolle vermeldingen" gekozen. De prijswinnaar, Albert-Jan Regterschot, Hobbemastraat 7 te IJsselmuiden, stal de harten van de juryleden (Martin Burger oud-voorzitter Fotoclub "Phoenix", Henk Woning beroepsfotograaf, Hans Wiersma journalist/lid redactiecommissie Kamper Almanak) met een foto, die "kracht te midden van de kracht van het water" uitdrukte: een hoog vrachtschip, stevig vastgelegd aan een ijzeren bolder in de overstromde IJsselkade.

De eerste eervolle vermelding viel toe aan de familie R. van Ittersum uit Kampen, die een fraai beeld inzond van twee schepen, liggend aan de overstromde IJsselkade met daartussendoor een blik op de oude IJsselbrug. De tweede eervolle vermelding toont een weliswaar obligaat kijkje op twee door het water geïsoleerde plantsoenbanken en een treurboom, maar naast de esthetische waarde van beeldkeuze en compositie, geeft de foto ook volledig de sfeer van de overstroming weer.

6 Prijswinnende foto van Albert-Jan Regterschot, Hobbemastraat 7 te IJsselmuiden. Brengt suggestief kracht te midden van de kracht van het water tot uitdrukking.

“Sisser”

Natuurlijk kunnen deze drie foto's niet alle aspecten in beeld brengen, die om vermelding in het artikel vroegen. Bijvoorbeeld bleef de vraag van vele Kampenaren in de overstromingsperiode van eind januari tot eind februari '95 onderbelicht, of het ditmaal in en om Kampen nog met een “sisser” af zou lopen, of dat de dijken door zouden breken en het snelle IJsselwater Kampens laaggelegen nieuwbouwwijken binnen zou stromen. Achteraf kunnen wij nu schrijven, dat het gelukkig met een sisser afliep, ondanks de angstaanjagende gebeurtenissen elders.

Denkt u aan de duizenden Limburgers, die op 27 januari voor het snel wassende Maas-water moesten vluchten. Aan de 75000 mensen in het gebied tussen Maas en Waal, die op 30 en 31 januari moesten worden geëvacueerd. Wij hoorden hoe in die dagen in de Zwolse IJsselhallen de veehandel werd stilgelegd en de ruimten volstroonden met het vee van deze geëvacueerden.

Maar laten we bij al deze calamiteiten de toestand in en om Kampen ook weer niet bagatelliseren. Al heerste er in Kampen geen paniek, velen begrepen toch, dat het water ons hier (al was het nog maar figuurlijk) bezig was tot de lippen te stijgen, en de verantwoordelijke autoriteiten namen hun maatregelen. Een zwakke plek in de IJsseldijk, bij de molen “d'Olde Zwarver” werd reeds op 31 januari door 50 man genietroepen 40 cm. met zandzakken opgehoogd. Aan de overkant van de stad, op het Kampereiland, werd dijkbewaking ingesteld bij de voor het verkeer afgesloten Pijperstaart en tussen Kattegat en Ganzensluis.

En in de oude binnenstad werden de deels overspoelde IJsselkade en de oude IJsselbrug eveneens voor het verkeer afgesloten. In de stegen tussen de IJsselkade en de Voorstraat lagen de zandzakken klaar, mocht het water ter plaatse tot over de drempels stijgen.

Met de onvermijdelijke “ramptoeristen”, die noodzaakten alle dijkvakken langs de IJssel bij Kampen voor berijding en betreding af te sluiten, kwamen er gelukkig ook hoge gasten op het dreigende water af, wier invloed Kampen in zijn benarde toestand hard nodig had. De Commissaris van de Koningin in Overijssel, mr J.Hendriks, was er op 31 januari al, om de situatie ter plaatse in ogenschouw te nemen en zich te laten inlichten door burgemeester H.C.Kleemans van Kampen en dijkgraaf A.van Ittersum van het Waterschap “IJsseldelta”.

Op 2 februari zou ook de minister van Verkeer en Waterstaat Jorritsma naar Kampen komen, maar ze bleef weg. Door de pers ging het gerucht, dat het dan “in Kampen wel niet zo erg zou zijn”. De Commissaris van de Koningin, die de kosten van de in Overijssel noodzakelijke waterkeringswerken op 355 miljoen schatte, zei te hopen, dat een schaderegeling voor particulieren en bedrijven in het stroomgebied van de IJssel, in overeenstemming met die in het stroomgebied van Maas en Waal zou zijn, maar hij kon zijn ei die dag in ieder geval niet in Kampen aan de bewindsvrouw kwijt.

Mr Pieter van Vollenhoven bracht die dag wel een geïnteresseerd bezoek aan Kampen. Evenals twee dagen later minister-president W.Kok; hij zegde alle evacués een schadevergoeding van 500 gulden toe, buiten de individuele schaderegelingen voor particulieren en bedrijven.

Nooddijk

Intussen was er in Kampen meer gebeurd. Op 1 februari legde een legertje van zo'n 200 militairen, behorende tot het 11e Pantsergeniebataljon uit Wezep, in continubedrijf een nooddijk van 1 km. lengte tussen de molen “d'Olde Zwarver” en de Bovenhaven, binnendijks. Honderden meters plasticdoek, 30.000 zandzakken en 10.000 kubieke meters zand, geleend van het bouwterrein “De Maten”, werden er in verwerkt. De militairen kregen bij hun eigen transportmiddelen nog de gemechaniseerde hulp van het plaatselijke bouwbedrijf Mateboer. De nooddijk kostte het waterschap een half miljoen, maar de fantastische hulp van de Wezeper genisten was kosteloos! Terzijde verdient ook vermelding, dat het personeel van het Waterschap “IJsseldelta” en het Zuiveringschap West-Overijssel ongeveer

Eerste eervolle vermelding voor deze foto van de fam. R. van Ittersum uit Kampen, waarop twee levendig gedetailleerde schepen aan de IJsselkade te zien zijn en daartussen de oude IJsselbrug.

gelijktijdig 1500 meter zwakke dijk langs de Pijperstaart heeft verstevigd.

Een spectaculaire evacuatie van bewoners, zoals in de Tieler- en Culemborgerwaard, waar op 1 februari 100.000 mensen hun huizen uit moesten, heeft zich in of om Kampen niet voorgedaan. Van de bewoners van de IJsseldijk aan de rivierzijde, kregen 50 bewoners van 29 huizen het advies, tijdelijk te vertrekken, maar lang niet allen gaven aan het advies gehoor. Die beperkten zich tot het versjouwen van meubilair en huisraad naar elders of naar een hogere verdieping. Ze hadden geluk: de toen hoogstverwachte waterstand, 248 m. boven NAP (60 cm. hoger dan bij het hoge water met Kerst'93), bleef uit. Het bleef bij 2.12 m. boven NAP op 2 februari.

Toch wachten de verantwoordelijke autoriteiten veiligheidshalve tot 6 februari eer dijk-bewaking, wegafsluitingen en evacuatie werden afgeblazen. De waterspiegel daalde toen met ruim 20 cm. per dag en alleen de boeren in de uiterwaarden hadden nog hulp van brandweer en leger nodig, n.l. om hun melk naar de fabriek te krijgen. Ook de nooddijk bleef nog liggen; zelfs tot 27 maart!

Een feestje voor de militaire dijkleggers (onder overste Veger) en hun burgerhelpers, op uitnodiging van een dankbare burgemeester Kleemans en dijkgraaf Van Ittersum, was al gevierd op 22 februari. De late dijkopruimingsactie van 27 maart had een bijzondere reden, ook al uit een oogpunt van veiligheid. De autoriteiten waren bang voor het samenvallen van de toch nog vrij hoge waterstand in de IJssel en een eventuele noordwester storm, die het IJsselmeerwater de IJsselmond in zou stuwen, tot een dubbel effect voor de waterhoogte. Gesteld eens, dat de nooddijk, die met zoveel moeite en kosten was aangelegd, bij een nieuwe overstromingskans juist was afgegraven!

Afloop

Pas op 27 maart werd dus begonnen met het verwijderen van de nooddijk. Het kostte 14 dagen tijd. De gemechaniseerde grondwerkers van Mateboer kregen bij hun werk dank-

Tweede eervolle vermelding voor deze sfeertekende IJselfoto, ingezonden door Peter Voerman uit IJsselmuider, die op fraaie wijze het beeld van een overstroming volledig oproept.

baar aanvaarde, vrijwillige hulp van zo'n 100 asielzoekers uit zeker 10 verschillende landen, gehuisvest in het opvangcentrum te Roggebotsluis. In geleende laarzen en regenpakken (het weer was minder vriendelijk dan zij) hebben ze 44.000 zandzakken geleegd, waarna het zand naar het bouwterrein "De Maten" werd teruggebracht. Ook de grote lappen plasticdoek werden verzameld en afgevoerd en de straat met bezemen gekeerd. Alles welgemoed, want de vaak uit verre landen afkomstige asielzoekers zeiden: "Zo kunnen we ook eens iets terug doen voor ons onderdak in dit land".

Uiteraard betekende dit alles nog geen "einde verhaal". Er waren ook zaken van langere adem, die aandacht vroegen. De verbetering van de bestaande waterkeringen door dijkverhogingen, damwanden en wellicht een keersluis bij Ramspol, heeft nog heel wat voeten in de aarde, voor er in recht en vrede over kan worden beslist. Ook al deed minister De Boer van ruimtelijke ordening reeds op 31 januari de toezegging, dat zij inspraakprocedures, vanwege de urgentie van de zaak zou uitschakelen of minimaliseren, en andere tot één zou integreren.

En tenslotte past ons bij die zaken van langere adem dan nog een woord over de "Willy Wortels", met ingenieuze oplossingen voor het beschermen van het IJselfront van de Kamper binnenstad, die beproefd en waartussen gekozen moet worden. Denkt u eens aan de vindingen van de Kampenaren Johann van den Noort en Dick Spijker/ Harm Pen, en er ligt ook nog een methode tot dijkversterking met kunststofplaten, een vondst van J. de Vries uit Geulle en de Wavin.

We zwijgen voorts maar over de tijd vragende kwestie, wie dat allemaal (en wat?) zal moeten betalen. Maar deze zaken vallen eigenlijk buiten het tijds kader van dit artikel. Als er nog dit jaar beslissingen ter zake worden genomen, zult u dat ongetwijfeld kunnen lezen in Henk Hollanders "Kamper Kroniek" in deze Kamper Almanak.